

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 904041
לנבחנים אקסטרניים — 45
נספח: תכנית הלימודים (לשאלון 45 בלבד)

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון:	שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה' 20)	—	(12x2)	—	24 נקודות
פרק שני:	סיפור קצר	—	(12x2)	—	24 נקודות
פרק שלישי:	דרמה	—	(26x1)	—	26 נקודות
פרק רביעי:	רומאן וספרי קריאה	—	(26x1)	—	26 נקודות
	סה"כ	—		—	100 נקודות
- כל הפרקים בבחינה הם חובה.
- ענה על השאלות לפי ההוראות האלה:
- מן הפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות.
- מן הפרק השני (סיפור קצר) ענה על שתי שאלות.
- מן הפרק השלישי (דרמה) ענה על שאלה אחת.
- מן הפרק הרביעי (רומאן וספרי קריאה) ענה על שאלה אחת.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) מילון לפי בחירת הנבחן.
- (2) לנבחנים אינטרניים: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.
- (3) לנבחנים אקסטרניים: תכנית הלימודים מצורפת.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
- (2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
- (3) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת את רשימת היצירות שנלמדו.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה־20)

ענה על שתיים מן השאלות 1-16 (לכל שאלה — 12 נקודות; סה"כ — 24 נקודות).

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לבי במזרח / ר' יהודה הלוי

לבי במזרח ואנכי בסוף מערב – / איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב?
איכה אשלם נדרי ואסרי, בעוד / ציון בחבל אדום ואני בכבל ערב?
יקל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו / יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב!

פרש את השאלות שהמשורר שואל, והסבר את תפקידן בבניית משמעות השיר.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יפה נוף / ר' יהודה הלוי

יפה נוף, משוש תבל, קריה למלך רב, / לך נכספה נפשי מפאתי מערב!
המון רחמי נכמר כי אזכרה קדם, / כבודך אשר גלה ונוף אשר חרב.
ומי יתני על כנפי נשרים, עד / ארונה בדמעתי עפרך ויתערב!
דרשתיך, ואם מלכך אין בך ואם במקום / צרי גלעדך – נחש שרף וגם עקרב.
הלא את אבניך אחונן ואשקם / וטעם רגביך לפי מדבש יערב!

בשיר זה המשורר פונה בדברים אל ירושלים.

הבא שתי דוגמאות לפניית אלה, והסבר את התרומה שלהן לביטוי הרגשות של המשורר.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הבא מבול / ר' יהודה הלוי

הבא מבול ושם תביל תרבה? / ואין לראות פני ארץ תרבה,
ואין אדם ואין חיה ואין עוף – / תסוף תפל ושכבו מעצבת?
ובראות הר ושוחה לי מגוחה, / וארץ הערבה לי ערבה.
ואשגיח לכל עבר – ואין כל, / אבל מים ושמים ותבה,
5 וליתן בהרתיחו מצולה, / ואחשב כי תהום יחשב לשיבה.
ולב הים יכחש באניה, / כאלו היא ביד הים גנבה!
ויים ינעף – ונכשי תעלו, כי / אלי מקדש אלהיך קרבה.

פרש את הבית האחרון בשיר, והסבר את הקשר שלו לבתים הקודמים לו.

/המשך בעמוד 4/

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לְבָדִי / חיים נחמן ביאליק

כָּלֶם נִשָּׂא הָרוּחַ, כָּלֶם סָחַף הָאוֹר,
שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת-בֶּקֶר חַיִּיהֶם הִרְגִּינָה;
וְאֲנִי, גֹּחַל רָךְ, נִשְׁמָכְחָתִי מֵלֵב
תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה.

בָּדָד, בָּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׂכִינָה אֶף-הִיא
כַּנֶּף יְמִינָה הַשְּׂבוּרָה עַל-רֹאשִׁי הָרַעֲדָה.
יָדַע לְבִי אֶת-לִבָּהּ: חָרַד חֲרָדָה עָלַי,
עַל-בָּנָה, עַל-יְחִידָה.

כָּבֵד נִתְגַּרְשָׁה מִכָּל-הַזְּרוֹיֹת, רַק-עוֹד
פְּנֵת סֶתֶר שׁוֹמֵמָה וְקִטְנָה נִשְׁאַרָה –
בֵּית-הַמְדָּרֶשׁ – וְתַתְּכֶם בְּצֹל, וְאֵהִי
עֲמָה יָחַד בִּצְרָה.

וּכְשֶׁפָּלָה לְבָבִי לַחֲלוֹן, לָאוֹר,
וּכְשֶׁצָּר-לִי הַמָּקוֹם מִתַּחַת לְכַנְּפָה –
כְּבִשָּׁה רֹאשָׁה בְּכַתְּפִי, וְדַמְעָתָה עַל-דָּף
גְּמָרְתִּי נִטְפָּה.

חָרַשׁ בְּכַתָּה עָלַי וְתַתְּרַפֵּק עָלַי,
וּכְמוֹ שָׂכָה בְּכַנְּפָה הַשְּׂבוּרָה בְּעַדִּי:
„כָּלֶם נִשָּׂא הָרוּחַ, כָּלֶם פָּרְחוּ לָהֶם,
וְאוֹתָר לְבָדִי, לְבָדִי...”

וּכְעֵין סִיּוֹם שְׁלִי-קִינָה עֲתִיקָה מְאֹד,
וּכְעֵין תְּפִלָּה, בְּקִשָּׁה וְחֲרָדָה כְּאַחַת,
שְׁמָעָה אֲנִי בְּכִיָּה הַחֲרִישִׁית הַהִיא
וּבְדַמְעָה הַהִיא הַרוֹתַחַת –

כיצד הבדידות באה לידי ביטוי בשיר זה? הסבר והדגם את דבריך.

שירת המאה ה' 20

שירת המחצית הראשונה של המאה ה' 20

שירי לאה גולדברג

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד / לאה גולדברג

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד,
ותלכי בשדה, ותלכי בו כהלך התם,
ומחשוף כף-רגלך ילטרף בעלי האספסת,
או שלפי-שבבים ידקרוך ותמתק דקירתם.

או מטר ישיגך בעדת טפותיו הדופקת
על כתפיד, חנוף, צוארף, וראשך רענן.
ותלכי בשדה הרטב וירחב בך השקט
כאור בשולי הענן.

ונשמת את ריחו של התלם נשום ורגוע,
וראית את השמש בראי-השולית הזהב,
ופשוטים הדברים וחיים, ומתר בם לננוע,
ומתר, ומתר לאהב.

את תלכי בשדה. לבדך. לא נצרכת בלהט
השרפות, בדרכים שסמרו מאימה ומדם.
ובישר-לבב שוב תהיי ענוה ונכנעת
כאחד הדשאים, כאחד האדם.

מה מאפיין את ההליכה בשדה, כפי שהיא מתוארת בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אֶרֶן / לאה גולדברג

כָּאֵן לֹא אֲשַׁמַּע אֶת קוֹל הַקּוֹקֵיָה.
כָּאֵן לֹא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מִצְנַפֶּת שְׁלֵג,
אֲבָל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלֻדוֹתַי שְׁקֵמָה לְתַחֲיָה.

צִלְצוֹל הַמְחַטִּים: הִיָּה הִיָּה —
אֶקְרָא מוֹלָדֹת לְמַרְחֵב־הַשְּׁלֵג,
לְקַרֵּחַ יֶרְקֶרֶק כּוֹבֵל־הַפֶּלֶג,
לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

אוֹלֵי רֶק צִפְרֵי־מַסַּע יוֹדְעוֹת —
כְּשֶׁהֵן תְּלִיּוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם —
אֵת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלָדוֹת.

אֲתֶכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פַעַמִּים,
אֲתֶכֶם אֲנִי צִמְחָתִי, אֲרָנִים,
וְשָׁרְשֵׁי בְשָׁנֵי נּוֹפִים שׁוֹנִים.

ההזדהות של המשוררת עם עצי אורן בונה את משמעות השיר.
הסבר והדגם קביעה זו.

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרייך.

הַסֵּתֶּכְלוֹת בְּדְבוּרָה / לאה גולדברג

א

בְּרַבּוּעַ חֲלוֹן מוֹאָר —
עַל שְׁמֵשׁ, מְבַחֵץ,
צִלָּלִית שֶׁל דְּבוּרָה
כְּמַעֵט אֵין לְרֹאוֹת אֶת כְּנָפֶיהָ.

ב

בְּשֶׁמֶשׁ הִיא הִיָּתָה עֲלֶה זָהָב נוֹפֵל,
בְּפֶרֶחַ הִיא הִיָּתָה טֶפֶה שֶׁל דְּבֶשׁ אֶפֶל,
וְאַגֵּל טַל בְּנִחִיל שֶׁל כּוֹכְבִּים —
וּפֶה הִיא צֵל.

הַפּוֹכָה.

גּוֹף צָר.

שֶׁשׁ רְגֵלִים דְּקוֹת —

בְּגִלְיֵי עִירֹם,

בְּאֵיִם מְכַעֵר

זוֹחֶלֶת דְּבוּרָה.

ג

מִדְּבִשֶׁךְ? מִי יִזְכֹּר אֶת דְּבִשֶׁךְ?

הוּא שָׁם, הֶרְחַק, בְּכִפּוּרָת.

כָּאֵן, בְּשֶׁמֶשׁ מוֹאָרָה, גּוֹפֶךְ, רֹאשֶׁךְ —

כִּלְכֵּל עֵקֶץ, שְׁנָאָה אֵין־אוֹנִים עֲלוּבָה וְעוֹרָת.

הַפֶּתַח הוֹרֵג.

הַשְּׁמֵרִי לְנִפְשֶׁךְ.

אֵיךְ נִכְתִּיר אוֹתָהּ בְּדְבְרֵי שִׁירָה?

אֵיךְ נִשִּׁיר וְמָה?

יְבוֹא יֵלֶד קֶטָן וְיֵאמֶר:

הַמְלִכָה עִירְמָה.

בכל אחד משלושת חלקי השיר הדבורה מתוארת באופן שונה.

הסבר והדגם כיצד היא מתוארת בכל אחד משלושת חלקי השיר.

8. לפניך סונט ב מתוך מחזור הסונטים: "שִׁירִי אֶהְבֶּה מִסֵּפֶר עֵתִיק" מאת לאה גולדברג (המתחיל במילים "וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֱלֹא זֶה־ר"), קרא אותנו, וענה על השאלה שאחריו.

וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֱלֹא זֶה־ר
עָנִי שֶׁל הַשְׂכָּמָה בְּרִחוּב כְּפָרִי
וְלִבִּי שֶׁל גֵּן בְּטָרֶם פָּרִי
בְּלֶבֶן תַּפְרִיחַתּוֹ יִפְתֹּחַ הַתָּאֵר.

וַיְמָה מֵאֵד צִחֻקָּתָּ בְּאֶמְרֵי
כִּי אֶל הַשָּׁחַר הָעֵנַג בּוֹרֵד
אֶקְרַב וְאֶקְטֹפוּ לְמִזְכָּרָת
וְאֶשְׁמְרֵנִי בֵּין דְּהֵי סִפְרִי.

אֶת זְרוּעֶךָ נִשְׁאֵת, הֲתִזְכְּרִי
וְהַגִּידוֹת אֵט עֲנֵף תְּפוּחַת,
וְעַל רֹאשִׁי יִרְדַּ מָטָר צָחֵר.

מֵאַחֲרֵי גִבְהַת הַכֶּפֶר נַעֲזֹר,
הַחֲלוֹנוֹת נִצְטַלְעֵלוּ עִם רוּחַ –
וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֱלֹא אוֹר.

בסונט זה מתואר זיכרון של חוויה נפלאה.

כתוב מהי החוויה, והסבר כיצד היא מעוצבת.

שירת המחצית השנייה של המאה ה־20

אם בחרת לענות על חלק זה, ענה על שאלה אחת בנושא שלמדת.

זהויות

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

אָמִי אָמִי

מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הַיְרָקִים בְּיָרֵק אַחֵר.

מִמֶּנּוּ הַצִּפְרִים הַמְחִלִּיבוֹת חֶלֶב מִתּוֹק מִכָּל מִתּוֹק,

מִעֶרֶשׁ זְמִירֵי אֶלֶף לַיְלָה וְעוֹד לַיְלָה.

אָמִי אָמִי

שֶׁהֲרִחֲקָה רְעוֹת

בְּאַצְבָּעוֹת צִרְדּוֹת

בְּהִלָּקֹאוֹת חֶזֶה

וּבִשְׁם כָּל הָאֲמָהוֹת.

אָבִי אָבִי

אֲשֶׁר עָסַק בְּעוֹלָמוֹת

אֲשֶׁר קִדַּשׁ שְׁבֻתוֹת בְּעֶרְאֵק נָקִי

אֲשֶׁר הָיָה בְּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ

בְּהִלָּכוֹת בֵּית כְּנֶסֶת.

אָנִי אָנִי

שֶׁהֲרִחֲקָתִי עֲצָמִי

הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לִבִּי

שֶׁכְּשֶׁהִכֵּל הָיוּ יָשָׁנִים

הָיִיתִי מִשְׁגֵּן

הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לִבִּי

מִסּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל בֶּן

בִּיהוּדִית

מְרוֹקָאִית.

הסבר את הקשר בין שם השיר ובין ארבעת בתי השיר. הדגם את דבריך.

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁלפָּנַי / יהודה עמיחי

כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁלפָּנַי תִּרְמוּ אוֹתִי
קִמְעָה קִמְעָה כְּדֵי שְׁאוּקָם כָּאֵן בִּירוּשָׁלַיִם
בְּבֵת אַחַת, כְּמוֹ בֵּית־תּוֹפֵלָה אוֹ מוֹסֵד צִדְקָה.
זֶה מְחַיֵּב. שְׁמִי הוּא שֵׁם תּוֹרֵמִי.
זֶה מְחַיֵּב.

אֲנִי מֵתִקְרָב לְגִיל מוֹת אָבִי.
צוּאֲתִי מְטִלָּאת בְּהֶרְבֵּה טֵלָאִים,
אֲנִי צָרִיךְ לְשִׁנוֹת אֶת חַיֵּי וְאֶת מוֹתִי
יוֹם יוֹם כְּדֵי לָקִים אֶת כָּל הַנִּבּוּאוֹת
שֶׁנִּבְּאוּ אוֹתִי. שְׁלֹא יִהְיֶה שֶׁקֶר.
זֶה מְחַיֵּב.

עֲבַרְתִּי אֶת שְׁנַת הָאַרְבָּעִים. יֵשׁ
מְשׁוֹרוֹת שֶׁבָּהֶן לֹא יִקְבְּלוּ אוֹתִי
בְּשֵׁל כֶּךָ. אֱלֹהֵי הָיִתִּי בְּאוֹשִׁיזִין,
לֹא הָיוּ שׁוֹלְחִים אוֹתִי לְעַבֵּד,
הָיוּ שׁוֹרְפִים אוֹתִי מִיָּד.
זֶה מְחַיֵּב.

צירוף המילים "זה מחייב" מסיים כל אחד מבתי השיר.

הסבר מה מחייב את המשורר, ומה היא המשמעות של מחויבות זו. הדגם את דבריך.

מה זאת אהבה?

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

חול אֶפְסִי / דליה רביקוביץ

גם אִז הִלְכְנוּ שׁוֹב לְשִׁפְת הַיָּם,
וְאֲנִי אֶמְרָתִי שׁוֹב שְׁמָה יְהִיָּה,
וְהוּא אָמַר שְׁעֲכָשׁוּ מִקֶּדֶם לְדָבָר
וְזֶה מִצְעָר מְאֹד אֲבָל נָתַן לְשִׁנּוּי.
וְאֲנִי אֶמְרָתִי שׁוֹב שְׁכָל כָּף הַרְבֵּה פְעָמִים,
וְכָל כָּף הַרְבֵּה פְעָמִים
הוּא אוֹמֵר לִי אוֹ מִנְסָה
לְעֵבֶר לְעֵנִין אַחֵר.

וְשׁוֹב חִבְקָנוּ זֶה אֶת זֶה כְּשָׁעָה,
וְגַם חִפְשָׁנוּ נוֹף יוֹתֵר מִצֹּדֶד,
וְרַק בְּשָׁעָה מְאַחֵרֵת נַעֲרָנוּ אֶת הַבְּגָדִים,
וְאֲנִי רְמִזְתִּי שׁוֹב שְׁאוּלִי כְּדֹאִי לַחֲשָׁב,
וְאֲנִי אֶמְרָתִי שׁוֹב שְׁזֶה כְּמוֹ חוֹל מִתְפֹּרֵר,
וְמָה שֶׁהוּא עָנָה אֵינֶנִּי זֹכֶרֶת עוֹד.
וְשֵׁם בְּאַמֶּת
עַל יַד הַיָּם
הַכָּל הַתְּפוֹרֵר לִי כְּמוֹ חוֹל.

הסבר את ההבדל בין ההתנהגות של האישה להתנהגות של הגבר בשיר. הדגם את דבריך.
בתשובתך כתוב גם על שתיים מדרכי העיצוב המדגישות הבדל זה.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כְּשֶׁצִּלְצַלְתָּ רֶעֶד קוֹלְךָ / נתן זך

כְּשֶׁצִּלְצַלְתָּ רֶעֶד קוֹלְךָ
וְאָנִי יָדַעְתִּי שְׁאָנִי אָבֵל בְּגִלְלָךָ

וְלֹא הָיָה לִי צָרָה לְשִׁמְעַת דְּבָרְךָ
כִּי כְּשֶׁצִּלְצַלְתָּ רֶעֶד קוֹלְךָ

וְאָנִי יָדַעְתִּי שְׁאָנִי אָבֵל בְּגִלְלִי
וְלֹא הָיָה לְךָ צָרָה לְשִׁמְעַת אֶת קוֹלִי

כִּי כְּשֶׁצִּלְצַלְתָּ רֶעֶד קוֹלְךָ
וְאָנִי יָדַעְתִּי שְׁאֵת כֶּכֶר אֵינֶנּוּ.

תאר את חוויית הפרדה בשיר, והסבר כיצד שתיים מדרכי העיצוב מבטאות אותה.

לחיות בארץ-ישראל

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אֲנִי בְּסֹף הַכֹּל / אריה סיון

אֲנִי בְּסֹף הַכֹּל כְּמוֹ פֶּרֶחַ בְּחִמָּה.
אֲבוֹתִי עָלוּ כְּרוּחַ סַעְרָה עַל הַחֹלּוֹת,

שְׁתָּלוּ, נִכְשׁוּ, נָטְעוּ, עָדְרוּ

וְאֲנִי בְּשִׁמְשׁ, מְשֻׁהוּ יָפָה.

אֲחִים שְׁלִי, רְצִינִיִּים כְּנִצּוֹלֵי שׁוֹאָה,

עָשׂוּ לְבִתְיָהֶם

וְאֲנִי אַחֲרֵי תַעֲנוּגִים קִטְנִים

בְּשָׂדוֹת פָּרְגִים וְאַפּוֹנִים.

וּבְכָל-זֹאת גַּם לִי חֶלֶק

יֵשׁ בְּאַדְמָה הַזֹּאת, וְלֹא בְּזִכּוֹת אֲבוֹת:

עֵינִי, שְׁשֻׁלְשֵׁת אֲלָפִים (אוֹלֵי יוֹתֵר) שָׁנִים

עֲצָבוֹ אֶת צוּרְתָן,

מוֹשְׁכוֹת אֶת אֲבָקָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

הסבר את ההבדלים בין היחס של המשורר לארץ-ישראל ובין היחס של אבותיו ואחיו אליה.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גם הנוטשים / משה דור

גם הנוטשים, אם העברית היתה צעקת
חיהם הראשונה, נושאים בסתר בשרם הפנימי
ירקון קטן, שמים שלש אבני ירושלים או
מלוא הטוריה רגבי עמק
כבדים, מתפוררים.

וכן, כליל האורות, בין ספורי ההצלחה
בשפת לא-אמם, שמבטאם עדין מסגיר
מים וחרים אחרים, פתאם עומד לבם
מדפק במקד זמן שונה. אכן,
אלו צלם מי, פאמונת ימים עברו, את
אישוני עיניהם הקפואות היה התצלום מגלה
את הרוצח בדמות ירקון קטן, שמים שלש אבני
ירושלים או מלוא הטוריה רגבי עמק
כבדים, מתפוררים.

כיצד המשורר מאפיין את חיי הנוטשים ואת דמותם? הסבר והדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 14/

שירים בעקבות השואה

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כְּתוּב בְּעֶפְרוֹן בְּקֶרֶן הַחַתּוּם / דן פגיס

כָּאֵן בְּמִשְׁלֹחַ הַזֶּה
אֲנִי חוֹה
עִם הַכָּל בְּנֵי
אִם תִּרְאוּ אֶת בְּנֵי הַגָּדוֹל
מִזֶּה בֶּן אָדָם
תִּגִּידוּ לוֹ שְׁאֲנִי

המשפחה הראשונה הנזכרת בתנ"ך עומדת במרכזו של שיר זה.
הסבר את התרומה של אזכור זה להבנת משמעות השיר.

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כְּתִנַּת אִישׁ הַמַּחְנוֹת / אבנר טריינין

וְלֹא קָנְאוּ בּוֹ הָאֲחִים
עַל כְּתִנַּת הַפָּסִים,
שָׁבָה הַלְבִּישׁוּ גַם אוֹתָם
כְּשֶׁהוֹרְדוּ מִן הַפָּסִים.

וְלֹא חָלַם וְלֹא פָתַר
וּמִן הָאֲלֵמָה לֹא קָם,
וְלֹא נִגְרַע שְׁעֵיר-עֲזִים
בְּהַטְבָּלָה בְּדָם.

וְאֲבִיהֶם לֹא הִפְרָה,
כִּי רַבּוֹ בְּנֵי-זְקוּנָיו,
וְרַק מְלִמֶּל חִיָּה רָעָה
וְלִרְאוֹתָם לֹא שָׁב.

הסיפור המקראי על יוסף ואחיו עומד במרכזו של שיר זה.
על פי השיר, תאר את הניגוד בין הסיפור המקראי ובין מה שהתרחש בשואה.
הסבר את התרומה של ניגוד זה להבנת משמעות השיר.

פרק שני – סיפור קצר

ענה על שתיים מן השאלות 17-19 (לכל שאלה – 12 נקודות; סה"כ – 24 נקודות).

שים לב! אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

שים לב: על השאלות 17-18 אין לענות על פי הסיפור "אח קטן" מאת רונית מטלון.

17. בסיפורים קצרים רבים יש ביקורת על הדמויות המרכזיות או על החברה הסובבת אותן.

הצג את הביקורת בסיפור קצר שלמדת, והסבר כיצד היא מעוצבת בסיפור.

הדגם את דבריך.

18. בחר במוטיב מרכזי מסיפור קצר שלמדת, תאר את הופעותיו בסיפור, והסבר את תרומתו

לבניית משמעות הסיפור.

"אח קטן" / רונית מטלון

19. הסבר כיצד ניסו מתמודד עם מות אחיו. הדגם את דבריך.

פרק שלישי – דרמה

ענה על אחת מן השאלות 20-29 (26 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

20. אחד השלבים החשובים ביותר בטרגדיה היוונית הוא ההכרה של הגיבור בטעותו. תאר שלב זה בטרגדיה שלמדת ("אנטיגונה" או "אדיפוס המלך").
הסבר מה הוביל את הגיבור הטרגי להכרה בטעותו, וכיצד הוא התמודד עם הכרה זו.

"אנטיגונה"

21. הצג את הקינה של אנטיגונה בזמן שהיא מובלת למערת הקבר.
מה קינה זו מלמדת על דמותה של אנטיגונה? הסבר והדגם את דבריך.

"אדיפוס המלך"

22. הצג את דברי אדיפוס לאחר שהתגלתה האמת ויוקסטה התאבדה.
כיצד דברי אדיפוס אלה מאירים את דמותו ואת גורלו? הסבר והדגם את דבריך.

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו"

23. בטרגדיות של שקספיר מוצגת פגיעה בערכים חשובים.
כיצד הדבר בא לידי ביטוי בטרגדיה של שקספיר שלמדת, ומה הן התוצאות של פגיעה זו?
הסבר והדגם את דבריך.

"המלט"

24. התנהגותו של המלט מעידה על צדדים שונים ואף מנוגדים באישיותו.
הסבר והדגם קביעה זו, על פי עלילת הטרגדיה.

"המלך ליר"

25. במהלך הטרגדיה המלך ליר מבין את טעותו והוא נעשה אנושי יותר.
הסבר כיצד תהליך זה בא לידי ביטוי בעלילת הטרגדיה. בסס את דבריך על שתי סצנות מן הטרגדיה.

"מקבת"

26. נבואת המכשפות בתחילת הטרגדיה מתגשמת במלואה במהלך הטרגדיה, אולם דרך המימוש של נבואה זו נתונה גם לבחירה המוסרית ולמעשיהם של מקבת ושל לידי מקבת.
הסבר והדגם קביעה זו.

"אותלו"

27. תאר את דמותו של יאגו, והסבר כיצד הוא מניע את העלילה הטרגית.

מחזה מודרני

- שים לב:** בשאלות 28-29 אפשר לענות בך על פי מחזה מודרני (מן המאה ה' 19 או מן המאה ה' 20).
28. בחר בדמות של אישה מן המחזה המודרני שלמדת. תאר את הדמות שבחרת, והסבר את השפעתה על הסובבים אותה.
29. תאר מערכת יחסים בין שתי דמויות מרכזיות במחזה המודרני שלמדת, והסבר כיצד מערכת יחסים זו מדגישה בעיה או קונפליקט העומדים במרכז המחזה.

פרק רביעי – רומאן וספרי קריאה

- ענה על אחת מן השאלות 30-31 (26 נקודות).
30. רומאנים רבים מתארים גם את מה שמקשר בין בני האדם וגם את מה שמפריד ביניהם. הסבר והדגם קביעה זו על פי רומאן או ספר קריאה שלמדת.
31. הצג את המטרות של דמות מרכזית ברומאן או בספר קריאה שלמדת. תאר את הקשיים העומדים לפני הדמות בדרך להשגת מטרות אלה. האם היא מצליחה להשיג אותן? הסבר והדגם את דבריך.

בהצלחה!

נושאי הלימוד לבחינה בספרות
לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי
2 יחידות לימוד - שאלון מספר 045

1. מבנה תכנית הלימודים

קבוצות	פרקים
1. השירה העברית בימי-הביניים 2. שירת חיים נחמן ביאליק 3. השירה העברית במאה ה-20	א. שירה
1. סיפורים של עגנון 2. סיפורים עבריים של יוצרים אחרים 3. סיפורים מתורגמים	ב. סיפור קצר
1. טרגדיה של סופוקלס או של שקספיר 2. דרמה מודרנית	ג. דרמה
1. רומאנים עבריים, נובלות עבריות 2. רומאנים מתורגמים, נובלות מתורגמות 3. רומאנים נוספים 4. ספרי קריאה עבריים 5. ספרי קריאה מתורגמים	ד. רומאן, נובלה, ספר קריאה

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

2. מבנה הבחינה

- כל פרקי הבחינה הם **חובה**.
 - הנבחן יענה על **שש** שאלות:
- בפרק א (שירה) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לשיר אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
- בפרק ב (סיפור קצר) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לסיפור אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
- בפרק ג (דרמה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.
- בפרק ד (רומאן וספרי קריאה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.

3. נושאי הלימוד

פרק א – שירה

במסגרת פרק זה יש ללמוד **עשרה** שירים על פי המפורט להלן:

קבוצה ראשונה – השירה העברית בימי-הביניים

יש ללמוד **שני** שירים – שיר אחד מכל קבוצה (א-ב):

א	ר' יהודה הלוי	יפה נוף; לבי במזרח; הבא מבול
ב	ר' משה אבן עזרא	כתנות פסים
	ר' שלמה אבן גבירול	ראה שמש; לאטך דברי שירך

(כל השירים מתוך: שירמן חיים, **השירה העברית בספרד ובפרובנס**, מוסד ביאליק, 1960).

קבוצה שנייה – שירת חיים נחמן ביאליק

יש ללמוד **שני** שירים – שיר אחד מכל קבוצה (א-ב):

א	לבדי
ב	הכניסיני תחת כנפך; ציפורת; עם דמדומי החמה

(**שירים**, מהדורה מדעית, דביר, תשמ"ג-תש"ן; וכן: ח"נ **ביאליק, השירים**, בעריכת אבנר הולצמן, דביר, 4002; וכן: פרויקט בן יהודה).

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

קבוצה שלישית – שירי המחצית הראשונה של המאה העשרים

יש ללמוד שלושה שירים – שיר אחד מאת כל משורר.

א	גולדברג לאה	אורן, ולא היה בינינו אלא זהר, האמנם עוד יבואו, הסתכלות בדבורה (שירים), כרכים א-ג, בעריכת: ט' ריבנר, ספרית פועלים, 1973)
ב	גרינברג אורי צבי	שיר אמי והנחל, שיר נס השיר, תפילה אחרונה, אליהו הנביא (ששה מיליונים כוסות אליהו). (כל כתבי אצ"ג, מוסד ביאליק, ירושלים, 2001-1990).
ג	רחל	פגישה, חצי פגישה, מיכל, רק על עצמי, באחד גלגולי (שירת רחל, דבר, 1977; וכן: פרויקט בן יהודה).

קבוצה רביעית – שירי המחצית השנייה של המאה העשרים

יש ללמוד שלושה שירים.

חובה לבחור נושא אחד מבין הארבעה וללמוד שיר אחד מכל זוג שירים בנושא שנבחר.

זהויות

1	יהודה עמיחי: כל הדורות שלפני (שירי יהודה עמיחי, כרך 2, שוקן, 2004)	או	ארז ביטון: דברי רקע ראשוניים (ציפור בין יבשות, הקיבוץ המאוחד, 1990)
2	חיים גורי: אודיסס (השירים, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1998)	או	יונה וולך: יונתן (תת הכרה נפתחת כמו מניפה, הקיבוץ המאוחד, 1992)
3	נדאא ח'ורי: הדיברות (מס' 2) (בגוף אחר, מבחר שירים, 1987-2010, קשב לשירה, 2011)	או	רוני סומק: שיר פטריוטי (מחתרת החלב, זמורה ביתן, 2005)

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

מה זאת אהבה?

1	דליה רביקוביץ : חול אפסי (כל השירים עד כה, הקיבוץ המאוחד, 1995)	או	נתן זך : כשצלצלת רעד קולך (כל השירים ושירים חדשים, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 2008)
2	זלדה : כאשר היית פה (שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985)	או	יהודה עמיחי : וכל הנשים אמרו (דוד מלך ישראל חי וקיים, שיר מספר 7, שירי יהודה עמיחי, כרך 5, שוקן, 2004)
3	דוד אבידן : בעיות אישיות (כל השירים, כרך א' הקיבוץ המאוחד, 2009)	או	מאיר ויזלטיר : ולמה היא נושכת את שפתיה (שרטוטים תל-אביביים, 7, דבר אופטימי עשיית שירים, הקיבוץ המאוחד, 2000)

לחיות בארץ ישראל

1	חיים גורי : ירושה (השירים, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1998)	או	אמיר גלבע : שיר בבוקר בבוקר (כל השירים, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1994)
2	משה דור : גם הנוטשים (עוברים את הנהר, זמורה ביתן, 1998)	או	אריה סיון : אני בסך הכול (ערבון, מבחר שירים 1957-1997, הקיבוץ המאוחד, 2002)
3	יהודה עמיחי : תיירים (שירי יהודה עמיחי, כרך 3, שוקן, 2004)	או	יצחק לאור : אהבת הארץ (שירים 1974-1992, הקיבוץ המאוחד, 2002)

שירים בעקבות השואה

1	מאיר ויזלטיר : אבא ואמא הלכו לקולנוע (קיצור שנות השישים, שירים, 1959-1972, הקיבוץ המאוחד, 1984)	או	דן פגיס : טיוטת הסכם לשילומים (כל השירים, הקיבוץ המאוחד, 1991)
2	טוביה ריבנר : שם אמרתי (ואל מקומי שואף, ספריית פועלים, 1990)	או	אמיר גלבע : יצחק (כל השירים, כרך א', הקיבוץ המאוחד, 1994)
3	דן פגיס : כתוב בעיפרון בקרון החתום (כל השירים, הקיבוץ המאוחד, 1991)	או	אבנר טריינין : כתונת איש המחנות (הר וזיתים, אגודת שלם, 1969)

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

פרק ב – סיפור קצר

בפרק שלוש קבוצות. יש ללמוד שישה סיפורים – שניים מכל קבוצה.
הערה: במועד חורף תשע"ו, אחת מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור
"אח קטן" מאת רונית מטלון.

קבוצה ראשונה – סיפורים של עגנון

פרנהיים; הרופא וגרושתו; האדונית והרוכל; המטפחת; פנים אחרות; מדירה לדירה

קבוצה שנייה – סיפורים עבריים של יוצרים אחרים

- ר' אלמוג: תיקון אמנותי (תיקון אמנותי)
- א' אפלפלד: שלושה (עשן), המצוד (אדני הנהר)
- ד' בארון: פראדל, שפרה (פרשיות)
- י' בן נר: קולנוע, משחקים בחורף (שקיעה כפרית)
- ס' ברדוגו: חיזו בטטה (ילדה שחורה)
- י"ד ברקוביץ: כרת, תלוש (כתבי י"ד ברקוביץ)
- ח' הזז: שלולית גנוזה (ריחיים שבורים)
- י' הנדל: סיפור בלי כתובת (כסף קטן)
- ס' ליברכט: תפוחים מן המדבר (תפוחים מן המדבר)
- א' מגד: יד ושם (ישראל חברים)
- מ' מגן: פטרו (כפתורים רכוסים היטב)
- ע' עוז: דרך הרוח (ארצות התן)
- י' קנז: התרנגולת בעלת שלוש הרגליים (מומנט מוסיקלי)
- א' קרת: צפירה (צנורות)
- י' שבתאי: הסתלקות (הדוד פרץ ממריא)
- ג' שופמן: הערדל (כל כתבי ג' שופמן, כרך א)
- י' שטיינברג: העיוורת (כתבי י' שטיינברג)
- ב' תמוז: תחרות שחייה (אנטון הארמני)

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

קבוצה שלישית – סיפורים מתורגמים

- י' אידריס: תחנה (מקום על פני האדמה)
י' באבל: בן הרבי, מעשה בשובכי (סיפורים)
י' בשביס זינגר: המפתח (המפתח)
נ' גוגול: האדרת (האדרת וסיפורים אחרים)
א' הנרי: אחרי עשרים שנה (אחרי עשרים שנה)
ג' דה מופאסאן: העלמה פרל (הירושה)
נ' מחפוז: אחרי עשרים שנה (מקום על פני אדמה)
ו' נבוקוב: רגע של חסד (תריסר רוסי)
ג' סלינג'ר: יום נפלא לדגי בנה (תשעה סיפורים)
ג' פיילי: שיחה עם אבי (סימן קריאה 16, 17, 1973)
א' פינק: הגן המפליג למרחקים, מול הראי (מול הראי)
א"פ צ'קוב: יגון; כינורו של רוטשילד (הגברת עם הכלבלב ועוד סיפורים)
ר' קרבר: דבר קטן וטוב; נוצות (דבר קטן וטוב)

פרק ג – דרמה

בפרק שתי קבוצות. יש ללמוד שני מחזות – אחד מכל קבוצה.

קבוצה ראשונה – טרגדיה (של סופוקלס או של שקספיר)

סופוקלס: אנטיגונה; אדיפוס המלך
שקספיר: המלט; מקבת; המלך ליר; אותלו

קבוצה שנייה – דרמה מודרנית

ה' איבסן: בית בובות
פ' דירמנט: ביקור הגברת הזקנה
ט' ויליאמס: ביבר הזכוכית, חשמלית ושמה תשוקה
ח' לוין: חפץ
א' מילר: מותו של סוכן
ב"צ תומר: ילדי הצל

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

פרק ד – רומאן, נובלה, ספר קריאה

בפרק הזה חמש קבוצות. יש ללמוד **אחת** מבין שתי האפשרויות האלה:

1. **שני רומאנים** (או רומאן ונובלה) – **אחד** מן הקבוצה הראשונה ו**אחד** מן הקבוצה השנייה.

2. רומאן **אחד** בלבד מן הקבוצה השלישית.

בנוסף לכך יקרא הנבחן במהלך לימודיו לפחות **שני** ספרי קריאה: ספר קריאה אחד מן הקבוצה הרביעית וספר קריאה אחד מן הקבוצה החמישית.

רומאן ונובלה

קבוצה ראשונה – רומאנים עבריים / נובלות עבריות

רומאנים

א' **אפלפלד**: קטרינה

ד' **גרוסמן**: יש ילדים זיגזג

א"ב **יהושע**: המאהב

ס' **מיכאל**: חצוצרה בוואדי

א' **נבו**: ארבעה בתים וגעגוע

ע' **עוז**: קופסה שחורה

א' **עמיר**: תרנגול כפרות

נובלות

ביאליק חיים נחמן: מאחורי הגדר

בן נר יצחק: עתליה

יהושע אברהם ב': שלושה ימים וילד

סרי דן בניה: עוגיות המלח של סבתא סולטנא

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

קבוצה שנייה – רומאנים מתורגמים / נובלות מתורגמות

רומאנים

א' אזאר: כל החיים לפניו

א' דה בלזק: אבא גוריו

י' בשביס זינגר: העבד

י' גולדינג: בעל זבוב

ב' מלמוד: העוזר

א' קאמי: הזר

פ' לוי: הזהו אדם

נובלות

אייטמטוב צ'ינגיס: ג'מילה

הראבל בוהומיל: העיירה שבה נעצר הזמן

בולגאקוב מיכאיל: לב של כלב

המינגווי ארנסט: הזקן והים

זיסקינד פטריק: היונה

מלוויל הרמן: ברטלבי

קבוצה שלישית – רומאנים נוספים

א' קאמי: הדבר

פ"מ דוסטויבסקי: החטא ועונשו

ל' טולסטוי: אנה קארנינה

ש"י עגנון: סיפור פשוט

מ' בולגאקוב: האמן ומרגריטה

ג'ג מרקס: מאה שנים של בדידות

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

ספרי קריאה

קבוצה רביעית – ספרי קריאה עבריים

א' אפלפלד: כל אשר אהבתי

ד' בן-אמוץ: לזכור ולשכוח

ב' ברבש: מיי פירסט סוני

ב' גור: אבן תחת אבן

ד' גרוסמן: מישהו לרוץ איתו

א' דגן: ליצני החצר

ס' ליברכט: איש ואישה ואיש

ש' לפיד: גיא אוני

מ' מגן: בשוכבי ובקומי, אישה

ע' עוז: פנתר במרתף

ק' צטניק: השעון

ד' רביניאן: סמטת השקדיות בעומריג'אן

ב' תמוז: חיי אליקום; מינוטאור

י' רותם: קריעה

קבוצה חמישית – ספרי קריאה מתורגמים

פ' אוסטר: המצאת הבדידות; מר ורטיגו

ג' אורוול: 1984

מ' בקר: יעקב השקרן

א' ברונטה: אנקת גבהים

מ' האדון: המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה

א' המינגווי: הזקן והים

פ' זיסקינד: סיפורו של מר זומר

ל' טולסטוי: מות איוון איליץ'

נספח לשאלון 045, חורף תשע"ו

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

ה' לי: אל תיגע בזמיר

א' מוריס: פרחי הירושמה

א"מ מולינה: ירח מלא

ס' מיריביליס: המורה זהובת העיניים

ג"ד סלינג'ר: התפסן בשדה השיפון

א' קאמי: אדם הראשון

ג"מ קוטזי: הברברים באים

א' קרטס: ללא גורל